

Hanna Svensson, industridoktorand

- Finansierad av Haninge kommun, Äldreförvaltningen. Forskar på Centrum för Hälsa och Byggnade, KTH
- Forskningsområden:
 - Bostadsanpassning
 - Tillgängligt boende för äldre
 - Bostadsförsörjningsfrågor
 - Plus lite annat smått och gott...
- Mål: Licentiatexamen sommaren 2013

Tillgängliga bostäder

- Vinst för alla eller ett nödvändigt ont?

- Dyrt?
- Besvärligt?
- Varför ska man som fastighetsägare ansvara för det?

Varför behöver bostäder vara tillgängliga?

- Samhällsekonomi

- 60 % sannolikhet att en funktionshindrad kommer bo i en nybyggd villa (Amerikansk studie)
- Bostadsanpassning nyttjas till 72 % (2011) av personer över 70 år
- Andelen person över 65 år kommer att öka med ca 40 % fram till år 2050
- Bostadsanpassning kostade samhället ca 1 miljard kronor 2011
- Ca 700 miljoner av dessa nyttjas av personer över 70 år

- Socialtjänstens kostnader för äldre 2009 var ca 90 miljarder kronor
- 53 miljarder för särskilt boende.

Lagen - Nybyggnation

- Kapitel 3:1 i BBR 19: Tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga
- Lagen uppdaterades i maj 2011
 - Bland annat gällande tillgänglighet
- Problemet är inte lagen, utan att det slarvas eller medvetet underlåts att följa den.
 - för dyrt
 - okunskap

Vilka är det vi anpassar för?

- Rörelsehinder
 - I Sverige finns ca 560 000 personer med nedsatt rörelseförmåga
 - Fler än 1 på 20
 - 63 % av alla personer över 80 år
 - Ca 347 000 har ett svårt rörelsehinder
- Syn- hörselnedsättningar
 - 1 miljon invånare har en hörselnedsättning
 - 40 % av personer över 80 år
 - Ca 150 000 har en svår hörselnedsättning

Fakta från HI och Astma- och allergiförbundet

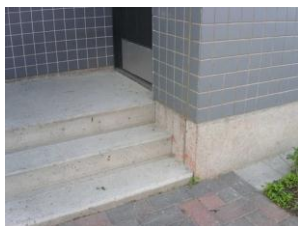

- Ca 125 000 personer har en synnedsättning
- Ca 15 % av dem som är 80 år eller äldre
- Ca 23 000 med svår synnedsättning

- Kognitiva svårigheter
 - Demens: Ca 140 000 personer
 - Förvärvad hjärnskada: ca 200 000
 - Utvecklingsstörning: 38 000
- Allergier?
- Plus alla andra som har nytta av det

Vad är de vanligaste problemen?

- Nivåskillnader
- Dörrar
- Avsaknad av stöd
- Kontrastmarkeringar

Upprusta miljonprogrammet för de äldre

- Det kommer sannolikt aldrig bli ekonomiskt försvarbart att anpassa den byggda miljön så den fungerar för alla
- Etiska aspekterna är en annan sak
- Man kan göra det bästa med de medel som finns och planera för framtiden för att:

...göra det så bra som möjligt för så många som möjligt.

Viktigt i nybyggnation

- Trösklar/nivåskillnader
- Dörröppnare
- Placering av handtag och reglage
- Kontrastmarkeringar

Det viktigaste av allt:

Se till att det finns någon som är specifikt ansvarig för att tillgängligheten tillgodoses i alla steg i byggprocessen, från projektering till färdigt hus

- Förbereda för stödhandtag eller välja inredning med stödfunktion i badrummet
- Skyddad sittplats vid entrén
- Lättillgänglig förvaring för rollatorer, antingen i lägenheten eller i nära anslutning till entrén
- Alla dörrar som har dörrstängare behöver en dörröppnare, även hissdörrar, förrådsdörrar osv

Typiska exempel på efterhandslösningar

Centrum för hälsa
och byggande

Det finns goda exempel

Centrum för hälsa
och byggande

<http://www.tillforalla.se/god.html>

Äldre fastigheter

- Byggnadsår har stor inverkan på möjligheten att göra det tillgängligt.

Centrum för hälsa
och byggande

- Nyare är enklare
- Fördelningen i det byggda beståndet

	Före 1920	1921- 1940	1941- 1960	1961- 1970	1971- 1980	1981- 1990	Uppg. saknas
Alla	445	493	953	886	759	421	87
Småhus	316	247	302	286	435	222	66
Flerbostadshus	129	245	651	600	324	199	21

Antal i tusental

- Över 75 % av bostäderna som finns i Sverige idag är byggda 1940 eller senare
- De första bygganvisningar som gavs ut av Kungliga Byggnadsstyrelsen 1947 hette BABS 46
- Kommer därför inrikta mig på hus byggda 1940 eller senare

Centrum för hälsa
och byggande

Ca 1940-1960

Ca 1940-1960

- Lamellhus, punkthus eller skivhus
- Oftast tre våningar
- Praktiskt taget aldrig hiss. Inte ens i högre hus.
- Trapphusen är ofta smala
- Det är mer eller mindre omöjligt att i efterhand installera en fullstor korghiss i själva trapploppet

- Ofta ett eller flera trappsteg upp till porten och en halv trappa upp till första våningsplanet.
- Höga trösklar, smala dörrar (runt 80 cm), badrummet ofta mycket litet
- Förråd och tvättstuga är nästan alltid lokaliserad i källaren, en trappa ner från entrén.
- Husen är platsbyggda och anpassade efter terrängen i området

Vad kan man göra?

- Dörröppnare
- Handledare/räcken
- Kontrastmarkeringar
- Trösklar
- Ta ut badkar, eventuellt ändra planlösning
- Lätt åtkomligt förråd, nära eller i anslutning till entrén för rollator (bra även för barnvagnar och dyl.)

Ca 1960-1980

Ca 1960-1980

- Industrialiserade byggmetoder
- Småhus och radhus över en tredjedel av de nybyggda bostäderna.
- Typiska husmodeller är lamellhus av olika slag, ofta i två eller tre våningar men även högre
- Generellt lättare att göra tillgängliga än tidigare byggen.
- Runt 70 % av flerbostadshusen har första våningen i entréplan. Breda trapplopp för halvtrappa

- Hus med tre eller färre våningar har oftast inte hiss
- Kan eventuellt montera hiss i efterhand
- Stora och ljusa lägenheter, smala dörrar. Större badrum
- Tvättstuga, förråd oftast belägna i källaren.
- Ibland i fristående hus på gården.
- Hus med fyra våningar eller fler nästan alltid hiss, den går oftast även till källarplanet.

Vad kan man göra?

- Stor förbättringspotential!
- Kontrastmarkeringar
- Montering av stadiga handledare, både utomhus och inne i trapphusen.
- Breddning av dörrar, framför allt till badrum
- Plocka ut badkaret. Eventuellt ändra planlösning
- Sänka trösklar, oftast in till badrummet.
- Dörröppnare
- VIKTIGT Underhåll hissar

Ca 1980 och framåt

Centrum för hälsa
och byggande

Ca 1980 och framåt

Centrum för hälsa
och byggande

- Det mesta går att förbättra till nära nog nybyggnadsstandard.
- Hus med tre våningar eller fler har hiss som även når källarplan om ett sådant finns.
- Badrummen är för det mesta stora nog att passa en rullstolsburens behov men kan behöva disponeras om för att fungera optimalt.
- I äldre hus från den här perioden kan trösklarna fortfarande vara något höga och nivåskillnader är inte ovanligt mellan lägenhet och uteplats/balkong

- Glasade partier i entréerna problem för synskadade, kontrastmarkeringar kan behöva sättas upp.
- Koddosor och nyckelbrytare sitter svåråtkomligt, nära hörn eller för högt upp.
- Dörröppnare kan behöva installeras
- Kontrastmarkeringar kan saknas i exempelvis trappor och ibland kan trappräckena behöva förlängas förbi start och slut på trappan.

Lästips

Böcker

- Riv hindren!
- Bygg ikapp handikapp
- BBR – kapitel 3

Hemsidor

- <http://www.tillforalla.se/god.html>
- <http://www.bostadscenter.se/>

Vem ska betala?

- Den stora stötestenen
- Kommunen OCH fastighets/bostadsbolagen OCH kommuninvånarna OCH staten osv...
- Generella bostadsanpassningsbidrag
- Ansvar som fastighetsägare
- Ansvar som privatperson

Goda exempel

- Hjälpmedelsinstitutet – Teknik för äldre
 - www.teknikforaldre.se
 - Flik: Tillgängligt boende
 - Västerås, Norrköping och Göteborg
- Umeå
 - Rapport: Bostadsförsörjning – för den växande äldregruppens behov
- SABO
 - Flik: Kunskapsområden – Boende för äldre
 - Arboga till exempel
- Finns säkerligen många fler, men svårt att hitta information!

Frågor?

Kontakt

- Hanna Svensson
- Centrum för Hälsa och Byggnade, KTH
- Telefon: 070-660 80 32
- E-mail: hanna.svensson@chb.kth.se

